

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. rugsėjo 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (pranešėjas), Antano Simiškio (kolegijos pirmininkas) ir Dalios Vasarienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, J. M.** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 19 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ieškinį atsakovei Lietuvos Respublikos valstybinei kultūros paveldo komisijai dėl lėšų grąžinimo dėl sutarties neįvykdymo, trečiasis asmuo J. M., ir pagal trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, J. M. ieškinį atsakovei Lietuvos Respublikos valstybinei kultūros paveldo komisijai dėl žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios ir proceso teisės normų, reglamentuojančių bylos nagrinėjimo ribas, ginčo teisinio santykio kvalifikavimą, viešojo administravimo subjekto atstovavimo išlaidų atlyginimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė Valstybinė lietuvių kalbos komisija prašė priteisti iš atsakovės Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos (toliau – ir Paveldo komisija) 3855 Eur skolą dėl sutarties neįvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad su atsakove 2019 m. liepos 26 d. sudarė sutartį dėl Aiškinamojo kultūros paveldo apsaugos terminų žodyno parengimo Nr. VP-8/2019 (toliau – Sutartis), ja atsakovė įsipareigojo sutartyje nurodytomis sąlygomis ir terminais suteikti ieškovei Aiškinamojo kultūros paveldo apsaugos terminų žodyno parengimo paslaugas, o ieškovė – už tinkamai atliktas paslaugas sumokėti sutartyje nustatytomis sąlygomis ir terminais. Sutarties 12.1 ir 12.2 punktuose nurodyta, kad darbų pradžia – 2019 m. rugpjūčio 1 d., o pabaiga – 2021 m. balandžio 1 d.; paslaugos teikimo trukmė – 21 mėn. Sutarties 4.1 punkte nurodyta, jog darbai priimami etapais, pateikiant jų eigos ataskaitas. Pagal sutarties 13.1 punktą, už per kiekvieną ketvirtį suteiktas paslaugas paslaugų teikėja (atsakovė) atsiskaito iki ketvirčio trečiojo mėnesio paskutinės dienos pagal suderintą kalendorinį darbo planą, pateikdama ketvirčio ataskaitą, darbų perdavimo–priėmimo aktą ir išrašydama sąskaitą faktūrą. Sutarties priede detalizuota paslaugų teikėjos darbų sąmata (paslaugos) ir kalendorinis darbo planas. Sutartis buvo sudaryta įvykus viešajam pirkimui.
4. 2019 m. rugsėjo 2 d. tarp atsakovės (užsakovės) ir trečiojo asmens J. M. (paslaugos teikėjos) buvo sudaryta vienkartinė intelektinių atlygintinių paslaugų suteikimo sutartis Nr. F6-16, užsakovė užsakė, o paslaugų teikėja įsipareigojo suteikti Aiškinamojo kultūros paveldo apsaugos terminų žodyno parengimo paslaugą: sudaryti žodyną, parašyti jo tekstą ir vadovauti žodyno parengimo projektui (sutarties 1.1 punktas). Sutarties 2.1 punkte užsakovė įsipareigojo sumokėti J. M. už suteiktas paslaugas pagal 2019 m. liepos 26 d. terminų žodyno parengimo sutartį, sudarytą tarp ieškovės ir užsakovės, ir pateiktus perdavimo–priėmimo aktus. Sutarties 2.1.1.1–2.1.1.6 punktuose šalys nustatė atsiskaitymų tvarką ketvirčiais ir darbų kainas.
5. Sutartis buvo pradėta vykdyti 2019 m. rugpjūčio 1 d. ir buvo vykdoma iki 2020 m. liepos mėn. 2020 m. liepos 9 d. projekto vadovė J. M. pateikė II ketvirčio ataskaitą, tačiau atsakovė nepateikė darbų perdavimo–priėmimo akto ir 3010 Eur atliktų darbų vertės sąskaitos faktūros. Ieškovė 2020 m. liepos 17 d. gavo Paveldo komisijos raštą, kuriame buvo prašoma projekto vadovės J. M. pateiktą 2020 m. II ketvirčio ataskaitą laikyti negaliojančia, nes Paveldo komisija nėra susipažinusi su atliktais darbais ir jų priėmimi; pasiūlyta, išaiškęs kai kurioms problemėms sutarties pasirašymo ir jos vykdymo aplinkybėms, nutraukti sutartį dvišaliu susitarimu dėl terminų žodyno rengimo, o šalims nesutarus, Paveldo komisija Sutartį nutrauks nuo 2020 m. spalio 15 d. Atsakovė 2020 m. liepos 17 d. rašte „Dėl Sutarties nutraukimo“ nurodė ieškovei, jog nepatvirtino 2020 m. II ketvirčio ataskaitos, nes nėra susipažinusi su atliktais darbais ir jų priėmimi iš J. M.; siūlė nutraukti Sutartį dvišaliu susitarimu, be to, nurodė, kad, šalims nesutarus, sutartį nutrauks nuo 2020 m. spalio 15 d.
6. Ieškovė nurodė, kad nesugebėjimas išspręsti šių nesutarimų, kilusių tarp atsakovės ir trečiojo asmens, nulėmė tai, kad sutarties vykdymo terminai buvo praleisti, terminų žodyno parengimo darbai sustabdyti ir nevykdomi, o ieškovei sutartyje nurodytomis sąlygomis ir terminais nebuvo suteiktos žodyno parengimo paslaugos. Ieškovė pažymėjo, kad Koordinavimo taryba iškilus klausimui dėl nutraukimo, vadovaudamasi Sutarties 3.2.4.1 punktu, nutarė patikrinti teikiamos paslaugos eigą ir paprašė, kad projekto vadovė pateiktų nuo sutarties vykdymo pradžios parengtą medžiagą. 2020 m. rugpjūčio 3 d. – 2020 m. rugsėjo 14 d. buvo įvertinta žodyno medžiaga. Ekspertizės išvada – pateiktas žodyno tekstas vertintinas kaip darbinis žodyno variantas, jis iš esmės redaguotinas terminologiniu ir kalbiniu požiūriu. 2020 m. rugsėjo 25 d. raštu atsakovei pranešta apie atlikto terminų žodyno įvertinimo rezultatus ir nurodyta, kad nėra pagrindo dvišaliu susitarimu nutraukti sutartį, pasiūlyta iškilusias problemas su žodyno rengėjais išspręsti tarpusavio susitarimu; atsakovė paprašyta iki 2020 m. spalio 9 d. pranešti apie priimtą sprendimą dėl tolesnio sutarties vykdymo. 2020 m. spalio 9 d. raštu atsakovė pranešė, kad sutartį vykdys toliau, tačiau atsisakė pakoreguoti

paslaugų suteikimo terminus pagal J. M. prašymą ir nurodė, kad, iškilus atsakovės bendradarbiavimo su J. M. problemų, atsizvelgiant į sutarties 10.1 punktą, kuriame nurodyta, kad paslaugų teikėjas negali perleisti visų ar dalies savo įsipareigojimų pagal sutartį be išankstinio rašytinio pirkėjo sutikimo, siūlė leisti projekto vadovei J. M. ir kitiems paslaugų teikėjams (subrangovams) tiesiogiai pristatinti atsakovei atliktus žodyno parengimo darbus ir pasirašinėti darbų (paslaugų) perdavimo–priėmimo aktus. 2020 m. spalio 21 d. raštu Paveldo komisijai buvo pateiktas derinti susitarimo dėl sutarties pakeitimo projektas. 2020 m. lapkričio 6 d. rašte atsakovė nurodė, kad, jos manymu, sutartis nėra terminuota ir, atsizvelgiant į sutartinių įsipareigojimų vykdymo problematiškumą, keisti sutartį dėl jos galiojimo laiko nėra tikslinga. Atsakovė pasiūlė ieškovei nesuteikus jokių papildomų įgaliojimų tiesiogiai priimti iš J. M. atliktus darbus ir pasirašyti su ja perdavimo–priėmimo aktus.

7. Ieškovė pažymėjo, kad buvo priversta imtis veiksmų dėl sutarties nutraukimo, nes iš Paveldo komisijos veiksmų buvo galima spręsti, kad sutartis ateityje nebus įvykdyta, taip pat ieškovė iš esmės negaus to, ko tikėjosi iš sutarties, t. y. nebus parengtas terminų žodynas, o ieškovės pagrįsti lūkesčiai dėl sutarties vykdymo rezultatų liks neįgyvendinti dėl atsakovės kaltės. 2021 m. sausio 7 d. posėdyje ieškovė nutarė nutraukti sutartį.
8. Trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, J. M. 2020 m. rugpjūčio 20 d. pareiškė savarankiškus reikalavimus ir prašė priteisti iš atsakovės 2480 Eur skolą, 4140 Eur turtinės ir 5000 Eur neturtinės žalos atlyginimą, 6 proc. dydžio procesines palūkanas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
9. Trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, nurodė, kad atsakovei nepateikta tik 2020 m. III ketvirčio ataskaita, ją trečiasis asmuo pateikė ieškovei jos prašymu jau po to, kai atsakovė, atsisakydama vykdyti savo sutartines prievolės, vykdytinas dėl 2020 m. II ketvirčio (būtent sumokėti jai ir kitam vykdytojui (terminologui) už II ketvirčio darbą), faktiškai vienašališkai nutraukė sutarties su ieškove ir atitinkamai sutarties su trečiuoju asmeniu vykdymą, taip iš esmės užkirsdama kelią trečiajam asmeniui tęsti žodyno rengimą. 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties Nr. F6-16 sąlygos trečiąjį asmenį visiškai tenkino, tačiau, atsakovei nuo 2020 m. vasario pradėjus sistemingai reikšti sutarčiai prieštaraujančius ir nepagrįstus reikalavimus, trečiasis asmuo ne kartą geranoriškai siūlė atsakovei pasitarti dėl galimybės šalių sutarimu pakeisti kai kurias sutarties sąlygas. Nuo 2020 m. liepos mėn. atsakovė nustojo vykdyti tiek ieškovės ir atsakovės, tiek atsakovės ir trečiojo asmens sutartis. Taip faktiškai nutraukusi abiejų sutarčių vykdymą, atsakovė atsisakė sumokėti trečiajam asmeniui už darbą pagal atsakovės sutartį su trečiuoju asmeniu. Atsakovės vengimas susipažinti su darbu leidžia preziumuoti, kad iš tiesų atsakovė siekė kito tikslo – neteisėtai gauti šio autorinio mokslinio kūrinio rankraštį. Atsisakiusi garantuoti trečiajam asmeniui jo autoriaus teisių apsaugą, atsakovė nuolatos primygtinai neteisėtai reikalavo atiduoti jai autorinio kūrinio rankraštį. Atsakovė nesumokėjo trečiajam asmeniui už darbą pagal sutartį (kūrybinę veiklą, kurią sudaro žodyno rengimas, teksto rašymas ir redagavimas dirbant drauge su terminologu ir kalbos redaktoriumi) ir iki šios dienos pagal šią sutartį yra trečiajam asmeniui skolinga 3120 Eur.
10. Ieškovės skirto projekcinio finansavimo redagavimui praradimas sukėlė trečiajam asmeniui kaip žodyno autorei turtinės žalos. Trečiasis asmuo turėjo teisėtą lūkesčių visiškai pabaigti savo mokslinį kūrinį, o vėliau, ieškovei priėmus parašytą ir visiškai suredaguotą žodyną ir panaudojus jį Terminų banko tikslais, išleisti kaip atskirą spausdintą arba skaitmeninį leidinį, jo pagrindu parengti monografiją. Atsakovei tyčia sužlugdžius projektą, trečiasis asmuo neteko galimybės pabaigti savo autorinį mokslinį kūrinį. Trečiasis asmuo pažymėjo, kad dirba toliau, nes šio žodyno išleidimas būtų labai svarbus Lietuvos paveldo apsaugai, todėl atsakovė turėtų atlyginti turtinę žalą, ši suma leistų trečiajam asmeniui pasitelkti redaktorių ir drauge su jais pabaigti reikšmingą mokslinį kūrinį.
11. Trečiasis asmuo prašė, atsizvelgiant į dėl pandemijos padidėjusias visų intelektinių paslaugų kainas, priteisti iš atsakovės 3500 Eur turtinės žalos atlyginimą, taip pat priteisti kompensaciją už patirtus išgyvenimus, sukeltus dėl atsakovės tyčiojimosi ir trukdymo vykdyti kūrybinį projektą, už kūrybinio darbo sužlugdymą ir reputacijos menkinimą, taip pat už įtampos sukeltą sveikatos pablogėjimą, t. y. atlyginti 5000 Eur neturtinę žalą.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

12. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. gegužės 31 d. sprendimu ieškinį patenkinio, taip pat patenkinio dalį trečiojo asmens J. M. reikalavimų: priteisė iš atsakovės Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos ieškovei Valstybinei lietuvių kalbos komisijai 3855 Eur už sutarties neįvykdymą ir 87 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, priteisė iš atsakovės Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos trečiajam asmeniui J. M. 3100 Eur už atliktus darbus ir 250 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą; kitą trečiojo asmens reikalavimų dalį atmetė.
13. Teismas pažymėjo, kad byloje esantys rašytiniai įrodymai, šalių ir trečiojo asmens paaiškinimai rodė, jog ginčo sutartis nuo 2019 m. rugpjūčio 1 d. iki 2020 m. liepos mėn. buvo vykdoma tinkamai (tai patvirtina ir ekspertų išvados), abiejonių dėl sutarties teisėtumo nekilo. Tokio pobūdžio faktinės aplinkybės suponuoja išvadą, kad atsakovė žinojo apie ginčo sutartį, ją vykdė ir laikė galiojančia.
14. Sutarties 3.1 punktas apibrėžė atsakovės teises ir pareigas, tačiau jos teisė reikalauti galutinio darbų rezultato – žodyno – sutartyje nenustatyta, siekiant apsaugoti autoriaus intelektualinę nuosavybę. Pagal 2019 m. liepos 26 d. sutarties 3.1.5.2 punktą, paslaugų teikėja (atsakovė) įsipareigojo suteikti tarpines paslaugas ir pateikti kiekvieno ketvirčio ataskaitą, taigi, pagal sutarties sąlygas, atsakovei buvo svarbus galutinis rezultatas ir jai buvo suteikta teisė kontroliuoti sutarties vykdymą priimančiu priimančiu darbus iš trečiojo asmens etapais. Byloje esantys darbai priėmimo–perdavimo aktai, sąskaitos ir ataskaitos neginčytinai patvirtina, kad ieškovė sutartį vykdė tinkamai, priėmė darbus ketvirčiais ir už juos sumokėjo pagal šalių susytą planą. Taip pat ir atsakovė pripažino tinkamo paslaugų suteikimo faktą, pasirašė perdavimo–priėmimo aktus, sąskaitas. Atsakovė disponavo informacija apie sutartis, sudarytas tiek su ieškove, tiek trečiuoju asmeniu.
15. Aiškinamojo kultūros paveldo apsaugos terminų žodyno medžiagą analizavusių ekspertų vertinimai, taip pat J. M. pateiktas kompaktinis diskas su įrašytu darbinio žodyno variantu sudarė pagrindą teismui nuspręsti, kad ieškovė ir trečiasis asmuo sutartis vykdė tinkamai.
16. Byloje konstatuota, jog atsakovė pažeidė sutarties 3.2.4.2.1 punktą – paslaugą suteikė nepatenkinamai. Atsakovė nepatvirtino trečiojo asmens ataskaitų, neperdavė darbų ieškovei pagal sutartyje nustatytą tvarką (etapus) ir mokėjimo planą. Byloje nustatytos faktinės aplinkybės sudarė pagrindą teismui nuspręsti, kad ieškovė siekė išsaugoti sutartį. Išanalizavęs ir įvertinęs šalių bendradarbiavinį dėl sutarties vykdymo ir jos išsaugojimo, teismas nusprendė, kad ieškovė pagrįstai nutraukė sutartį su atsakove, kadangi jos pasiūlymai akivaizdžiai prieštaravo sutarčių esmei ir tikslams. Konstatavus, jog atsakovė padarė esminį sutarties pažeidimą, ieškovė pagrįstai pasinaudojo vienašališko sutarties nutraukimo galimybe. Teismas nusprendė, kad yra teisinis ir faktinis pagrindas taikyti restituciją pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.222 straipsnio 1 dalį ir priteisti iš atsakovės pagal sutartį sumokėtas sumas. Kadangi byloje nustatyta, jog ieškovė sumokėjo atsakovei 3855 Eur, tačiau sutarties rezultato negavo dėl atsakovės veiksmų, todėl ši suma priteista iš atsakovės.
17. Teismas pažymėjo, kad 2019 m. rugsėjo 2 d. vienkartinė intelektinių atlygintinių paslaugų sutartis Nr. F6-16 buvo sudaryta tam, kad būtų įvykdyta 2019 m. liepos 26 d. terminų žodyno parengimo sutartis, todėl ji vertintina kaip pagrindinės sutarties priedas. Kadangi teismas konstatavo, kad atsakovė pažeidė 2019 m. liepos 26 d. sutartį ir ieškovė ją pagrįstai vienašališkai nutraukė, darytina išvada, kad objektyviai 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties vykdymas priklausė nuo pagrindinės sutarties, t. y., pagrindinę sutartį nutraukus, 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties vykdymas tapo neįmanomas.
18. Sutartis buvo vykdoma tinkamai, tačiau vėliau atsakovė atsisakė patvirtinti 2020 m. liepos 9 d. projekto vykdymo 2020 m. II ketvirčio

ataskaitą, joje detalizuoti J. M. atlikti 3010 Eur vertės darbai. Atsakovė savo atsisakymą grindė tuo, kad J. M. nepateikė darbo rezultato. Byloje konstatuota, kad atsakovė nereikalavo iš trečiojo asmens autorinio kūrinio rankraščio iki 2020 m. II ketvirčio, nors dokumentus ieškovei ji teikė reguliariai ir laiku. Kadangi atsakovė iš esmės pažeidė sutartį, sudarytą su trečiuoju asmeniu, trečiasis asmuo J. M. ją nutraukė. Atsakovė, nesutikdama su J. M. reikalavimu priteisti skolą už atliktus darbus, iš esmės rėmėsi tais pačiais argumentais kaip ir ginčydamą savo įsipareigojimus pagal 2019 m. liepos 26 d. sutartį.

19. Nors atsakovė savo atsisikirtimus grindė ir veiklos audito ataskaita, kurioje nurodyta, jog 2019 m. liepos 26 d. sutartis su ieškove laikytina neteisėta, kol jos vykdymui nepritarta atsakovės posėdyje, teismas pabrėžė, jog riziką, kylančią dėl bet kokios valstybės institucijos padarytos klaidos, turi prisiimti pati valstybė, o klaidos neturi būti ištaisytos atitinkamų asmenų sąskaita. Kadangi 2019 m. liepos 26 d. sutartis buvo sudaryta tarp valstybės institucijų ir patvirtinta jų atstovų, J. M. neturėjo jokio pagrindo abejoti tokio sprendimo pagrįstumu ir turėjo teisėtą lūkesčių dėl 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties.
20. Teismas nusprendė, kad yra teisinis pagrindas priteisti J. M. 3100 Eur už jos pagal sutartį atliktą darbą; faktą, jog darbas buvo atliktas, patvirtina rašytiniai įrodymai – ekspertų išvados. Teismo vertinimu, pats sutarties pažeidimo fakto konstatavimas yra pakankama ir teisinga satisfakcija trečiajam asmeniui, dėl to teismas nepriteisė J. M. neturtinės žalos atlyginimo. Reikalavimą dėl negautų pajamų priteisimo teismas atmetė.
21. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovės Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos ir trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, J. M. apeliacinius skundus, 2022 m. gruodžio 19 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. gegužės 31 d. sprendimą pakeitė ir panaikino sprendimo dalį, kuria patenkinta dalis trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, J. M. reikalavimų ir iš atsakovės Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos trečiajam asmeniui J. M. priteista 3100 Eur suma už atliktus darbus ir 250 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas; kitas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. gegužės 31 d. sprendimo dalis paliko nepakeistas.
22. Kolegija, įvertinusi atsakovės nurodomas aplinkybes ir teisės normas, kuriomis ji grindžia sandorio kaip prieštaraujančio imperatyviosioms įstatymo normoms negaliojimą, pažymi, jog iš esmės atsakovė siekia, kad sandoris būtų pripažintas niekiniu tais pagrindais, kuriais turėtų būti pareikštas reikalavimas dėl jo nugincijimo, t. y. dėl sandorio prieštaravimo viešojo juridinio asmens veiklos tikslams, ir tuo pagrindu, jog sandoris sudarytas pažeidžiant viešojo juridinio asmens organų kompetenciją. Jeigu sandoris nugincijamas, tai, siekiant pripažinti jį negaliojančiu, būtina pareikšti reikalavimą įstatymo nustatyta procesine tvarka, taigi nugincijamas sandoris teismo gali būti pripažintas negaliojančiu tik šaliai pareikšus reikalavimą pripažinti tokį sandorį negaliojančiu ieškinio ar priešieškinio forma. Atsakovė atskiro reikalavimo priešieškinio forma dėl sandorio, sudaryto tarp jos ir ieškovės, nugincijimo pirmosios instancijos teismui nepareikšė. Dėl to daryta išvada, kad pagrindo vertinti nugincijamų sandorių teisėtumą apeliacinės instancijos teisme, kai pirmosios instancijos teismui toks reikalavimas nebuvo pareikštas, nėra.
23. Pasisakydama dėl sandorio prieštaravimo juridinio asmens teismumui, kolegija pažymėjo, kad šiuo atveju atsakovė taip pat turėjo pareikšti pirmosios instancijos teismui reikalavimą dėl sandorio nugincijimo šiuo pagrindu, tačiau to nepadarė, todėl teismas neturi pagrindo vertinti sandorio teisėtumo atsakovės nurodytais aspektais. Kolegija taip pat pažymėjo, kad ginčo sutartys nėra akivaizdžiai niekinės, todėl pirmosios instancijos teismas neturėjo teisinio pagrindo spręsti sutarčių teisėtumo klausimo *ex officio* (pagal pareigas) ir peržengti ieškinio reikalavimų ribų.
24. Pasisakydama dėl atsakovės argumento, jog pirmosios instancijos teismas nepagrįstai ekspertizės išvadoms suteikė didesnę įrodomąją galią nei atsakovės pateiktai vidaus audito ataskaitai, kolegija atkreipė dėmesį į tai, jog atsakovės pateikta privataus audito išvada yra tik vienas iš byloje pateiktų įrodymų, neturintis didesnės įrodomosios galios, todėl vertintas kompleksiskai kartu su kitais byloje pateiktais įrodymais.
25. Kolegija pažymėjo, kad 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartyje šalys aiškiai apibrėžė sutarties dalyką – paslaugų teikėja įsipareigojo suteikti Aiškinamojo kultūros paveldo apsaugos terminų žodyno parengimo paslaugą: sudaryti žodyną, parašyti jo tekstą ir vadovauti žodyno parengimo projektui. Vadinasi, ši sutartis yra mišri, nes turi autorinės, paslaugų ir rangos sutarčių bruožų (Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 39 straipsnio 1 dalis, CK 6.644 straipsnio 1 dalis, 6.716 straipsnio 1 dalis). Vertinta, kad nagrinėjamu atveju trečiasis asmuo įsipareigojo vadovauti žodyno projekto parengimui – tai yra būdinga paslaugos teisiniais santykiams, nes, pagal CK 6.716 straipsnio 1 dalį, paslaugų sutarties dalykas – nematerialaus pobūdžio arba kitokios paslaugos, nesujusios su materialaus objekto sukūrimu. Paslaugų sutartimi paprastai neįsipareigojama sukurti tam tikro rezultato, nustatant galimybę susitarti ir dėl tam tikro rezultato pagal CK 6.718 straipsnio 5 dalį. Pažymėta, kad šalių santykiams, kylantiems iš paslaugų teikimo, vadovaujantis CK 6.724 straipsniu, *mutatis mutandis* (su būtinais atitinkamais) pakeitimais) taip pat taikytinos bendrosios rangos sutarčių nuostatos.
26. Sutartimi trečiasis asmuo įsipareigojo parašyti konkretų kūrinių – Aiškinamąjį kultūros paveldo apsaugos terminų žodyną, t. y. šalių sudarytos sutarties dalykas taip pat yra tam tikro darbo rezultatas, turintis materialią išraišką. Iš šalių sudarytos sutarties turinio matyti, kad šalys aptarė sutarties vykdymą: užsakovė sutarties 2.1 punkte įsipareigojo sumokėti J. M. už suteiktas paslaugas pagal 2019 m. liepos 26 d. terminų žodyno parengimo sutartį, sudarytą tarp ieškovės ir atsakovės, ir pateiktus perdavimo–priėmimo aktus; šalys nustatė atsiskaitymų tvarką ketvirčiais ir darbų kainas; tai taip pat reglamentuojama bendrosiomis rangos teisės normomis.
27. Atsižvelgiant į tai, kad pagal sutartį trečiasis asmuo įsipareigojo parašyti žodyną, jam kilo prievolė pasiekti tam tikrą rezultatą, ši sutarties dalis kvalifikuotina kaip rangos sutartis. Svarbiausia rangovo pareiga yra atlikti tam tikrą darbą ir gauti jo rezultatą. Reikšminga šios pareigos sudėtinė dalis yra pareiga užtikrinti darbo rezultato kokybę, kitaip dar vadinama rangovo pareiga garantuoti darbų kokybės atitiktį sutarčiai – atitiktis sutarčiai garantija arba kokybės garantija pagal įstatymą (CK 6.663 straipsnis, 6.665 straipsnio 1 dalis). Remiantis teisiniu reglamentavimu (CK 6.663, 6.658, 6.662 straipsniai), siekiant užtikrinti užsakovo teisę gauti tinkamos kokybės darbą, jam suteikiamos teisės tikrinti darbų eigą ir kokybę.
28. Nagrinėjamu atveju pagrindinė žodyno parengimo paslaugos suteikimo sutartis 2019 m. liepos 26 d. buvo sudaryta tarp ieškovės ir atsakovės, taigi atsakovė pagal sutartį buvo atsakinga už galutinį darbo rezultatą ieškovei. Pažymėta, jog, pagal 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties nuostatas, paslaugų teikėjas trečiasis asmuo įsipareigojo kokybiškai suteikti paslaugas parengdamas žodyną ir vadovaudamas projektui (sutarties 4.1 punktas); suteikdamas paslaugas veikti sąžiningai ir protingai, kad tai labiausiai atitiktų užsakovo interesus; atsakyti už tinkamą įsipareigojimų pagal sutartį vykdymą ir už suteiktų paslaugų kokybę bei jų atitiktį teisės aktams, nusistovėjusiai praktikai ir profesiniams standartams (sutarties 4.1.2, 4.2 punktai). Be to, sutarties 5.1 punkte šalys įsipareigojo atlikti visus nuo kiekvienos iš jų priklausančius veiksmus, įskaitant reikiamų dokumentų pateikimą, pasirašymą, gavimą, maksimaliai bendradarbiauti ir dėti visas pastangas, kad kiekviena šalis galėtų laisvai ir tinkamai įgyvendinti teises ir pareigas, kylančias iš sutarties. Iš 2019 m. liepos 26 d. sutarties priedo, pagal kurį buvo vykdomi darbai ir pagal 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartį, matyti, jog 2020 m. II ketvirtyje turėjo būti rašomas žodyno tekstas, atliekamas jo terminologinis redagavimas.
29. Atsižvelgdama į nurodytą teisinį reglamentavimą, šalių sutartinių santykių pobūdį, teises ir pareigas, nustatytas tiek sutartyje, tiek įstatymuose, tiek kylančias iš pačios sutarties prigimties, kolegija konstatavo, jog atsakovės reikalavimas, pasibaigus antrajam 2020 m. ketvirčiui, pateikti atsakovei darbinį žodyno teksto variantą, kad, prieš patvirtindama darbo ataskaitą ir pateikdama ieškovei perdavimo–priėmimo aktą, atsakovė galėtų įvertinti trečiojo asmens iki to momento atlikto darbo kokybę, yra teisėtas ir pagrįstas, nepažeidžiantis įstatymų ir sutarčių nuostatų, taip pat užtikrinantis atsakovei galimybę kontroliuoti atliekamo darbo kokybę. Trečiojo asmens formalus atsisakymas įvykdyti šį atsakovės reikalavimą vertintinas kaip nepakankamas ir netinkamas bendradarbiavimo pareigos vykdymas. Kolegija trečiojo asmens argumentus, jog įvykdžius tokį reikalavimą neva galėjo būti pažeistos jo kaip autoriaus teisės, nes žodyno juodaštis yra autorinis darbas, o sutartyse nebuvo

įtvirtintas reikalavimas pateikti rengiamo žodyno medžiagą, taip pat toks reikalavimas nebuvo nustatytas ir reikalavimuose dėl ataskaitų pateikimo, vertino kaip pernelyg formalizuotą savo teisių ir pareigų pagal sutartį aiškinimą.

30. Trečiasis asmuo kaip žodyno rengėjas turėjo užtikrinti atsakovei galimybę susipažinti su rengiamo žodyno projektu. Kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, jog tariamas autorius teisių pažeidimas nebuvo klūtis trečiajam asmeniui pateikti rengiamo žodyno medžiagą ieškovės ekspertų komisijai, nors tiesioginės teisės ir pareigos trečiąjį asmenį 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties pagrindu siejo su atsakove. Pažymėta, jog tai, kad ieškovės ekspertai konstatavo, jog pagal kalendorinį darbo planą iki 2020 m. III ketvirčio dauguma numatytų darbų yra atlikti, neatleidžia trečiojo asmens nuo pareigų, kylančių iš sutarties, sudarytos tarp trečiojo asmens ir atsakovės, vykdymo. Be to, šių antrojo ketvirčio darbų atsakovė nepriėmė nei įformindama tai atitinkamais dokumentais, nei konkludentiniais veiksmais, t. y. pradėjusi naudotis darbų rezultatu.
31. Konstatavusi, jog trečiasis asmuo nepagrįstai neįtikrino atsakovei galimybės patikrinti atliekamo darbo kokybę, netinkamai vykdė kooperavimosi ir bendradarbiavimo pareigą, kolegija padarė išvadą, jog atsakovė turėjo teisę atsisakyti patvirtinti trečiojo asmens pateiktą 2020 m. II ketvirčio ataskaitą, priimti darbus ir pateikti ieškovei perdavimo–priėmimo aktą. Kadangi atsakovės galimybės patikrinti ir garantuoti ieškovei atliekamo darbo kokybę buvo ribotos, atsakovė negalėjo užtikrinti ieškovei, jog darbas iki nurodyto momento atliktas kokybiškai, o pagal teisės aktų nuostatas, užsakovas, priėmęs darbą jo nepatikrinęs, netenka teisės remtis darbo trūkumų faktu, kurie galėjo būti nustatyti normaliai priimant darbą (akivaizdūs trūkumai). Atsakovei dėl nepakankamo trečiojo asmens bendradarbiavimo atsisakius patvirtinti ketvirčio ataskaitą ir iš esmės antrojo ketvirčio darbų iš trečiojo asmens nepriėmus, o trečiajam asmeniui neįrodžius tokio nepriėmimo nepagrįstumo, kolegija nusprendė, kad trečiasis asmuo neturi teisės reikalauti, jog atsakovė sumokėtų už nurodyto ketvirčio darbus, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis, kuria trečiajam asmeniui iš atsakovės priteista 3100 Eur suma už atliktus darbus, panaikinta ir trečiojo asmens reikalavimai atmesti.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

32. Kasaciniu skundu trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, J. M. prašo Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 19 d. nutartį panaikinti ir bylą nagrinėti iš naujo grąžinti apeliacinės instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 32.1. Pirmosios instancijos teismas įsiteisėjusioje ir apeliaciniu skundu neskundžiamoje 2022 m. gegužės 31 d. sprendimo dalyje dėl ieškinio reikalavimų (dėl 2019 m. liepos 26 d. pagrindinės sutarties dėl terminų žodyno rengimo) nustatė prejudicinę aplinkybę, kad ieškovė ir trečiasis asmuo sutartį vykdė tinkamai, tačiau apeliacinės instancijos teismas, ignoruodamas šią nustatytą aplinkybę ir pažeisdamas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 182 straipsnio 2 punktą, konstatavo, jog trečiojo asmens formalus atsisakymas įvykdyti šį atsakovės reikalavimą vertintinas kaip nepakankamas ir netinkamas bendradarbiavimo pareigos vykdymas. Negalima situacija, kad tame pačiame 2022 m. gegužės 31 d. sprendime būtų konstatuotos nesuderinamos aplinkybės, jog trečiasis asmuo 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartį vykdė tinkamai (ieškinio atžvilgiu) ir netinkamai (trečiojo asmens reikalavimo atžvilgiu), tie patys trečiojo asmens veiksmai negali būti vertinami skirtingai tame pačiame gincė tarp tų pačių šalių. Bylos aplinkybės nesudaro pagrindo konstatuoti primygtinio poreikio iš naujo vertinti aplinkybes, susijusias su trečiojo asmens 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties vykdymo tinkamumu, nustatytas įsiteisėjusioje pirmosios instancijos teismo sprendimo dalyje dėl 2019 m. liepos 26 d. sutarties dėl žodyno rengimo, kurios priedas yra 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartis. Apeliacinės instancijos teismas neįvertino, kad byloje buvo visiškai įrodyti ne tik faktiškai atlikti žodyno rengimo darbai už 2480 Eur sumą, bet ir ieškovės bei trečiojo asmens bendradarbiavimas, taip pat atsakovės bendradarbiavimo stoka, reikšiant nepagrįstus ir sutartyje nenustatytus reikalavimus pateikti žodyno juodašį.
- 32.2. Bylą nagrinėję teismai teisškai netinkamai kvalifikavo trečiojo asmens reikalavimo pagrindą, neįvertindami, kad trečiasis asmuo prašė iš atsakovės priteisti ne skolą, o žalos atlyginimą, nes 2019 m. liepos 26 d. sutartis ir jos priedas, 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartis buvo nutraukti ieškovės dėl atsakovės kaltės. Ieškovei nutraukus 2019 m. liepos 26 d. sutartį dėl atsakovės kaltės, trečiojo asmens ir atsakovės 2019 m. rugsėjo 2 d. sutarties vykdymas tapo neįmanomas, nes pirmosios instancijos teismas įsiteisėjusioje 2022 m. gegužės 31 d. sprendimo dalyje nustatė, kad 2019 m. rugsėjo 2 d. vienkartinė intelektinių atlygintinių paslaugų sutartis Nr. F6-16 buvo sudaryta siekiant įvykdyti 2019 m. liepos 26 d. terminų žodyno rengimo sutartį, todėl ji vertintina kaip pagrindinės Sutarties priedas. Visos trečiojo asmens reikalaujamos iš atsakovės sumos turėjo būti traktuojamos kaip prašoma atlyginti žala, atsiradusi iš 2019 m. liepos 26 d. sutarties dėl atsakovės kaltės, ir todėl turėjo būti įrodinėjamos civilinės atsakomybės sąlygos. Ieškovės ir atsakovės 2019 m. liepos 26 d. sutartis buvo iš esmės sutartis trečiojo asmens naudai, todėl bylą nagrinėję teismai nepagrįstai neįvertino jos nutraukimo dėl atsakovės kaltės teisinės reikšmės trečiojo asmens reikalavimus kvalifikuodami ne kaip skolą, o kaip žalą, kurios dydis yra lygus sumoms, kurias trečiasis asmuo pagrįstai tikėjosi gauti iš atsakovės pagal 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartį.
- 32.3. Teismai nustatė, kad atsakovė sudarė 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartį Nr. F6-16 su trečiuoju asmeniu J. M., 2019 m. lapkričio 4 d. sutartį Nr. F6-22 su terminologe A. R.-G. ir projekto vadovei J. M. suteikė įgaliojimą atstovauti atsakovei parengiant Aiškinamąjį kultūros paveldo apsaugos terminų žodyną ir vadovaujant jo parengimui. Žodynas galėjo būti parengtas tik įvykdžius visas šias sutartis, tačiau šių sutarčių įvykdymas tapo neįmanomas ieškovei teisėtai nutraukus 2019 m. liepos 26 d. sutartį dėl atsakovės kaltės. Nors terminologė A. R.-G. nesikreipė į teismą dėl negauto atlyginimo už atliktą darbą arba žalos atlyginimo pagal 2019 m. lapkričio 4 d. sutartį Nr. F6-22, tačiau bylą nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas privilejo spręsti dėl A. R.-G. įtraukimo į šią bylą, kurios išsprendimas gali turėti įtakos šio asmens teisėms ir pareigoms. Pirmosios instancijos teismas pasisakė dėl terminologės A. R.-G. teisių ir pareigų, priteisdamas trečiajam asmeniui 530 Eur terminologės A. R.-G. užmokestį, įtraukė į 3100 Eur sumą (sumokėjo už kūrybinę veiklą, kurią sudaro žodyno rengimas, teksto rašymas ir redagavimas dirbant drauge su terminologu ir kalbos redaktoriumi). Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad į 3100 Eur sumą įtrauktas 530 Eur užmokestis už redagavimo darbus nepriteistas dėl trečiojo asmens bendradarbiavimo tariamos stokos, todėl laikytina, kad bylą nagrinėję teismai pasisakė dėl 530 Eur atlyginimo už redagavimo darbus pagal atsakovės ir terminologės A. R.-G. sutartį, į bylą neįtraukę terminologės A. R.-G., o tai yra absoliutus teismo sprendimo negaliojimo pagrindas.
- 32.4. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė iš trečiojo asmens priteisti atsakovės naudai 1468,83 Eur teisinės pagalbos išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimą. Atsakovė nepagrįstai prašo iš ieškovės priteisti atlyginti bylinėjimosi išlaidas, kurias sumokėjo juridiniam asmeniui – advokatų profesinei bendrijai, nors šis juridinis asmuo nėra ir negali būti teisėtas atsakovei atstovas. Nors teisės į atstovavimo išlaidų atlyginimą neriboja proceso šalies statusas – viešojo administravimo subjektas, tačiau atstovavimo išlaidos gali būti atlyginamos šiam subjektui tik tais atvejais, kai jos buvo būtinos siekiant tinkamai apginti atsakovo interesus, ir tai sprendžiamas teismas turi kompleksiskai įvertinti, ar, atsižvelgiant į atitinkamo atsakovo turimus vidinius administravimo pajėgumus ir bylos pobūdį, atstovo pasitelkimas buvo būtinas. Atsakovė nepaaiškino, kodėl nagrinėjamoje byloje jai buvo būtina pasitelkti advokato pagalbą, juolab kad atsakovė turi įdarbinusi profesionalius teisininkus ir turi teisės departamentą, kuris atstovavo atsakovei pirmosios instancijos teisme. Byloje iškelti teisiniai klausimai nebuvo sudėtingi, taikytinos teisės normos yra aiškios, o teismų praktika dėl sutarčių vykdymo ir nutraukimo bei restitucijos yra nuosekli bei gausi.
33. Atsakovė trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, J. M. kasacinį skundą prašo atmesti ir Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 19 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

- 33.1. J. M. kasaciniame teisme atstovauja advokato padėjėjas, kuris pagal įstatymą negali atstovauti J. M. šiame teisme. Tai reiškia, kad, nepriklausomai nuo bylos baigties, J. M. patirtos bylinėjimosi išlaidos šiame procese neturėtų būti atlyginamos. Nors J. M. kasacinį skundą pasirašė ir į teismų elektroninį paslaugų portalą (EPP) įkėlė advokatė L. G., iš kasacinio skundo metaduomenų matyti, kad kasacinis skundas faktiškai yra surašytas advokato padėjėjo P. M. Kadangi procesinių dokumentų rengimas taip pat prilyginamas atstovavimui, o įstatymas draudžia advokato padėjėjui atstovauti byloje dalyvaujančiam asmeniui kasaciniame teisme, todėl šalies procesinį dokumentą parengęs advokato padėjėjas neturėjo teisės atstovaujamojo vardu kasaciniame procese atlikti jokių procesinių veiksmų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų

34. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia CPK 353 straipsnis. Nurodyto straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskūstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-384-916/2019 36 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
35. Kasaciniu skundu trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, prašo apeliacinės instancijos teismo nutartį panaikinti ir grąžinti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Kasaciniame skunde pateikiami argumentai, susiję su ginčijamo procesinio sprendimo dalimi, kuria buvo atmesta trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, J. M. reikalavimų dalis ir iš atsakovės Lietuvos Respublikos valstybinės kultūros paveldo komisijos trečiajam asmeniui J. M. nepriteista 3100 Eur suma už atliktus darbus. Apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria tenkintas ieškinys ir priteista iš atsakovės ieškovei 3855 Eur už sutarties neįvykdymą, nėra vienos iš proceso šalių kasacine tvarka nėra ginčijama. Taigi, kasacijos objektas nagrinėjamoje byloje yra tik apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalis, kuria išspręstas trečiojo asmens reikalavimas dėl 3100 Eur sumos už atliktus darbus ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo.

Dėl bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribų

36. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad pirmosios instancijos teismas nustatė aplinkybę, jog ieškovė ir trečiasis asmuo sutartį vykdė tinkamai, tačiau apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai vertino iš naujo ir konstatavo, jog trečiojo asmens formalus atsisakymas įvykdyti atsakovės reikalavimą vertintinas kaip nepakankamas bendradarbiavimo pareigos vykdymas. Šiuo atveju bylos aplinkybės nesudarė pagrindo konstatuoti poreikio iš naujo vertinti aplinkybes, susijusias su trečiojo asmens sutarties vykdymo tinkamumu, nustatytas įsiteisėjusioje pirmosios instancijos teismo sprendimo dalyje dėl 2019 m. liepos 26 d. sutarties.
37. CPK 320 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas. Ši nuostata reiškia, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka apimtą ir ribas nustato apeliacinį procesą inicijavęs asmuo (apeliantas), o apeliacinės instancijos teismas yra saistomas apeliaciniame skunde nurodytų argumentų ir neturi aiškintis aplinkybių ir faktų, kurių neprašo nustatyti apeliantas.
38. Pagal CPK 320 straipsnio 2 dalį, apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliaciniame skunde nustatytų ribų, išskyrus atvejus, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai; apie ketinimą peržengti apeliacinio skundo ribas teismas praneša dalyvaujantiems byloje asmenims; apeliacinės instancijos teismas *ex officio* patikrina, ar nėra šio CPK 329 straipsnyje nustatytų absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų.
39. CPK 320 straipsnyje įtvirtintas visuotinai pripažintas civilinio proceso teisės principas *tantum devolutum quantum appellatum* (vertinama tai, dėl ko kreiptasi, dėl ko pateikta apeliacija), kuris, *inter alia* (be kita ko), reiškia tai, jog apeliacinės instancijos teismas turi tikrinti ir vertinti tik apskūstos pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies teisėtumą bei pagrįstumą ir neturi tikrinti bei vertinti, ar teisėtos ir pagrįstos yra tos sprendimo dalys, kurios nebuvo apskūstos apeliacine tvarka; be to, apeliacinės instancijos teismas neturi savo iniciatyva išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašo irintis analizuoti tokių argumentų, kurie apeliaciniame skunde nėra nurodyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-311-415/2016, 21 punktas; 2022 m. sausio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-132-403/2022, 29 punktas).
40. Draudimas išeiti už apeliacinio (atskirojo) skundo ribų yra dispozityvumo principo, be kita ko, reiškiančio, kad teismas nekelia bylos savo iniciatyva, o bylos nagrinėjimo teisme ribas apibrėžia ginčo šalys, išraiška apeliaciniame procese (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-220-687/2016, 37 punktas). Procesą apeliacinės instancijos teisme inicijuoja būtent apeliantas, paduodamas apeliacinį (atskirąjį) skundą ir tokiu būdu apibrėždamas ginčo nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribas, kurių apeliacinės instancijos teismas neturi teisės peržengti.
41. Taigi, pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas apeliacine tvarka tikrinamas atsižvelgiant į reikšmingas faktines aplinkybes, buvusias nagrinėjimo (tyrimo ir vertinimo) dalyku pirmosios instancijos teisme, pagal visus apeliaciniame skunde nurodytus argumentus tiek fakto, tiek ir teisės klausimais, be teisėto pagrindo neperžengiant apeliacinio skundo ribų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. gegužės 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-274/2014). Kai tai įeina į bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas, apeliacinės instancijos teismas privalo iš naujo įvertinti įrodymus, patikrinti, ar pirmosios instancijos teismas, priimdamas sprendimą, tinkamai nustatė faktines bylos aplinkybes ir rėmėsi aplinkybėmis, kurios buvo įrodytos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2008; 2020 m. liepos 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-219-701/2020, 48 punktas). Apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, turi pasisakyti dėl apeliacinio skundo argumentų, kurie patenka į bylos nagrinėjimo dalyką, atskleidžia ginčo esmę ir yra reikšmingi bylos teisiniui rezultatui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 21

d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-484/2013; 2020 m. birželio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-196-421/2020, 39 punktas; 2023 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-381/2023, 43 punktas).

42. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas sprendimu ieškovės ieškinį patenkino, taip pat patenkino dalį trečiojo asmens pareikštų reikalavimų. Apeliacinis skundas dėl šio procesinio sprendimo teikė atsakovė Lietuvos Respublikos valstybinė kultūros paveldo komisija ir trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus. Atsakovė apeliaciniu skundu prašė panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo sprendimo 2022 m. gegužės 31 d. dalį, kuria iš atsakovės trečiajam asmeniui priteista 3100 Eur, ir dėl šios dalies priimti naują sprendimą – trečiojo asmens reikalavimus atmesti; *ex officio* spręsti dėl 2019 m. liepos 26 d. viešojo pirkimo sutarties Nr. VP-8/2019 pripažinimo niekine ir negaliojančia; *ex officio* spręsti dėl 2019 m. rugsėjo 2 d. vienkartinės intelektinių atlygintinių paslaugų teikimo sutarties Nr. F6-16 pripažinimo niekine ir negaliojančia. Tuo tarpu trečiasis asmuo pateiktu apeliaciniu skundu prašė panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl nepriteistos skolos, turinės žalos ir neturtinės žalos atlyginimo ir šią bylos dalį grąžinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
43. Taigi bylos nagrinėjimo ribas apibrėžia apeliacinį procesą inicijavusių asmenų (apeliantų) apeliaciniuose skunduose suformuluoti argumentai ir reikalavimai. Kadangi apeliantai nagrinėjamoje byloje negiņčio 2019 m. liepos 26 d. Sutarties nutraukimo teisėtumo ir apeliaciniuose skunduose neteikė argumentų, dėl kurios šalies (ieškovės ar atsakovės) kaltės sutartis yra neįvykdyta, todėl apeliacinės instancijos teismas pagrįstai šių aplinkybių nevertino ir dėl jų nepasisakė, nes jos nepateko į apeliacinio teismo bylos nagrinėjimo ribas. Tuo tarpu vertinimas, ar trečiasis asmuo tinkamai vykdė 2019 m. rugsėjo 1 d. Sutartį, buvo giņčijamas tiek atsakovės, tiek trečiojo asmens apeliaciniuose skunduose. Siekiant nustatyti, ar trečiajam asmeniui turi būti priteisiama skola, taip pat jo prašomas nuostolių atlyginimas, turėjo būti vertinamos šalių sudarytos sutarties neįvykdymo priežastys ir nustatoma, kurio asmens veiksmai lėmė, kad 2019 m. rugsėjo 1 d. Sutartis buvo neįvykdyta. Dėl to nepagrįstais laikytini kasacinio skundo argumentai, kad šios aplinkybės buvo nustatytos pirmosios instancijos teismo ir negalėjo būti apeliacinės instancijos teismo iš naujo vertintos kaip nepatekusios į apeliacinę tvarką nagrinėjamos bylos ribas.

Dėl šalių suformuotų bylos nagrinėjimo ribų ir teismo atliekamo giņčo teisinio kvalifikavimo santykio

44. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad teismai netinkamai kvalifikavo trečiojo asmens reikalavimo pagrindą, neįvertindami, kad jis prašė iš atsakovės priteisti ne skolą, bet žalos atlyginimą, todėl turėjo būti įrodinėjamos civilinės atsakomybės sąlygos, tačiau ne sutarties rezultato pasiekimas.
45. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai pasisakoma, kad teisinė giņčo kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šalių faktiniams santykiams yra bylų nagrinėjimo teismo prerogatyva. Teisinė kvalifikacija nėra savitikslė, neskirta vien tik atitinkamoms teisės normoms pritaikyti; jos tikslas – identifikuoti teisinius santykius tam, kad giņčas būtų teisingai išspręstas taikant būtent konkrečius teisinius santykius reguliuojančias teisės normas. Teisinės kvalifikacijos tikslas – nustatyti, kokie teisiniai santykiai sieja giņčo šalis, ir, atitinkamai pritaikius šiuos santykius reglamentuojančias teisės normas, išspręsti giņčą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 26 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-135-381/2021 24 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Tinkamas įstatymo giņčiui kvalifikuoti taikymas yra tiesiogiai įvardytas kaip vienas iš civilinio proceso tikslų (žr. CPK 2 straipsnį). Priklausomai nuo materialiojo teisinio santykio, iš kurio yra kildinamas konkretus civilinis giņčas, skiriasi civilinių teisių gynimo būdai ir jų taikymo sąlygos, todėl tinkamas giņčo santykio teisinis kvalifikavimas kartu yra būtinoji ir kitų civilinio proceso tikslų – ginti asmenų, kurių materialiosios subjektinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar giņčijami, interesus ir kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp giņčo šalių – užtikrinimo sąlyga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-154-313/2022, 17 punktas; 2022 m. rugsėjo 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-188-1075/2022, 56 punktas).
46. Nors teismas turi pareigą tinkamai kvalifikuoti giņčo teisinius santykius ir pritaikyti faktinei situacijai aktualias teisės normas (teisinį ieškinio pagrindą), tačiau ši teismo pareiga nereiškia nei teismo teisės modifikuoti faktinį ieškinio pagrindą (kvalifikuoti kitas, nei nurodytos šalių, faktines aplinkybes), nei keisti ieškinio dalyką, įskaitant ieškovo pasirinktą teisių gynimo būdą, taip peržengiant pareikštus reikalavimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-328-248/2020 21 punktą).
47. Kadangi bylos nagrinėjimo teisme ribas apibrėžia faktinis ieškinio (priešieškinio) pagrindas ir dalykas, būtent atsižvelgiant į šiuos elementus nustatytina, kas sudaro konkrečios bylos esmę, t. y. kokios teisės normos yra taikytinos giņčo santykiui ir kokios faktinės aplinkybės yra teisiškai reikšmingos sprendžiant tarp šalių kilusį giņčą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-123-823/2022, 31 punktas). Teismas, priimdamas sprendimą, negali peržengti ieškinio ribų, (ieškinio, atsikirtimų ir ieškinį, priešieškinio faktinio pagrindo ir šalių pasirinkto teisių gynimo būdo ribų), taip pat už šalių suformuotų apeliacijos ribų (apeliacinio skundo ir atsiliepimo į jį faktinio ir teisinio pagrindo ribų), išskyrus atvejus, kai įstatymas leidžia teismui atskirų kategorijų bylose peržengti ieškinio ribas (CPK 265 straipsnio 2 dalis) arba apeliacinės instancijos teismui – apeliacijos ribas nustatčius pagrindą ginti viešąjį interesą (CPK 320 straipsnio 2 dalis). Priešingu atveju būtų priimtas siurprizingis šalims sprendimas ir pažeisti esminiai civilinio proceso teisės principai – dispozityvumo, rungimosi, lygiateisiškumo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-381/2023, 50 punktas).
48. Pažymėtina, kad tiksliai ir suprantamai suformuluotas ieškinio dalykas ir pagrindas ne tik leidžia teismui tinkamai pasiręngti bylos nagrinėjimui, bet yra reikšmingas ir atsakovo bei kitų dalyvaujančių byloje asmenų teisių įgyvendinimui, nes nuo ieškinio dalyko ir pagrindo formulavimo priklauso jų atsikirtimų ir ieškinį turinys, nustatytinoms aplinkybėms patvirtinti teiktini įrodymai. Ieškovui savo pareigos tinkamai neįvykdžius, ribojama atsakovo teisė gintis nuo jam pareikštų reikalavimų. Dėl to aiškus ieškinio dalyko suformulavimas ir faktinio pagrindo išdėstymas yra šalių lygiateisiškumo ir rungimosi principų tinkamo įgyvendinimo prielaida (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-223-421/2019, 14 punktas).
49. Nagrinėjamoje byloje trečiasis asmuo pareiškė savarankišką reikalavimą priteisti iš atsakovės, be kita ko, 2480 Eur skolą. Šį savo reikalavimą grindė argumentais, kad atsakovė nepagrįstai nesumokėjo už darbą pagal šalių sutartį (kūrybinę veiklą, kurią sudaro žodyno rengimas, teksto rašymas), nuo 2020 m. liepos nustojo vykdyti susitarimą, reikė sutarčiai prieštaraujančius ir nepagrįstus reikalavimus. Taigi trečiasis asmuo pasirinko savo teisės gynimo būdą ir atitinkamai suformulavo savo ieškinio reikalavimą (reikalavimus), t. y. prašė įvykdyti sutartį natūra. Pažymėtina, kad reikalavimas įvykdyti sutartį natūra ir reikalavimas taikyti sutartinę civilinę atsakomybę yra du savarankiški teisių gynimo būdai, turintys skirtingas įrodinėtinas aplinkybes, savo taikymo ir skolininko atsikirtimų specifišką. Dėl to nepagrįstais laikytini kasacinio skundo argumentai, kad nagrinėjamoje byloje teismai patys turėjo trečiojo asmens prašytą priteisti skolą įvertinti kaip žalą, kurios dydis lygus sumoms, kurias trečiasis asmuo tikėjosi gauti pagal 2019 m. rugsėjo 2 d. sutartį.

Dėl atstovavimo išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo

50. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Teismas gali nukrypti nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos. Šalies procesinis elgesys laikomas tinkamu, jeigu ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir sąžiningai atliko

procesines pareigas (CPK 93 straipsnio 4 dalis).

51. Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad kiekvienas asmuo įstatymų nustatyta tvarka turi teisę pasirinkti advokatą, kuris patartų jam atstovauti ar ginti jo interesus. CPK 98 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio (CPK 98 straipsnio 2 dalis). Šio straipsnio nuostatos taikomos priteisiant išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo pagalbą pirmosios, apeliacinės instancijos ir kasacinio teismo (CPK 98 straipsnio 3 dalis).
52. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 2 punkte reglamentuojama, kad teismas, nustatydamas priteistino užmokesčio už teikiamas teisines paslaugas dydį, atsižvelgia į šiuos kriterijus: bylos sudėtingumą; teisiųjų paslaugų kompleksiskumą, specialiųjų žinių reikalingumą; ankstesnį (pakartotinį) dalyvavimą toje byloje; būtinybę išvykti į kitą vietovę, negu registruota advokato darbo vieta; ginčo sumos dydį; teisiųjų paslaugų teikimo pastovumą ir pobūdį; sprendžiamų teisiųjų klausimų naujumą; šalių elgesį proceso metu; advokato darbo laiko sąnaudas; kitas svarbias aplinkybes.
53. Kasacinis teismas yra konstatavęs, kad, sprendžiant dėl išlaidų advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti atlyginimo priteisimo šaliai, turi būti atsižvelgiama tiek į bendrąsias bylinėjimosi išlaidų nustatymo taisykles, tiek ir į konkrečios jų rūšies – išlaidų advokato ar advokato padėjėjo pagalbai atlyginti – dydžio nustatymo kriterijus (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-172-313/2022 48 punktą).
54. Išlaidos, susijusios su bylos nagrinėjimu, gali būti pripažintos teismo išlaidomis, jeigu jos yra realios, būtinos ir pagrįstos. Išlaidos suprantamos kaip išleistos lėšos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-533/2008 ir kt.). Bylinėjimosi išlaidų realumas reiškia, kad yra tikrai patirti nuostoliai bylinėjimosi išlaidų forma. Realumo kriterijus yra taikomas teismų praktikoje (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-533/2008; 2016 m. vasario 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-35-248/2016 28 punktą; 2017 m. sausio 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-7-687/2017 10 punktą; ir kt.). Sprendžiant dėl išlaidų advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti realumo turi būti aišku, kada šalis, prašanti priteisti atstovavimo išlaidų atlyginimą, atsiskaitė su advokatu ar advokatų kontora (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-189-969/2017 26 punktą).
55. Dėl išlaidų advokato ar advokato padėjėjo pagalbai apmokėti būtinumo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs bylose dėl atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo viešojo administravimo subjekto naudai, taip pat bylose dėl atstovavimo išlaidų antstolio naudai. Kasacinis teismas pažymėjo, kad sprendžiamas atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo viešojo administravimo subjekto naudai klausimą teismas turi kompleksškai įvertinti, ar, atsižvelgiant į atitinkamo viešojo administravimo subjekto vidinius administravimo pajėgumus ir bylos pobūdį, buvo būtina pasitelkti advokatą. Nustatant bylos pobūdį, turi būti atsižvelgiama, be kita ko, į byloje keliamo teisinio klausimo naujumą, į bylos apimtį ir sudėtingumą, į tai, ar bylos baigtis gali turėti platesnį poveikį ne tik byloje susiklosčiusiems, bet ir susijusiems teisiniams santykiams, taip pat ir viešajam interesui bei kt. Nė vienas iš šių kriterijų neturi lemiamos reikšmės sprendžiant atstovavimo išlaidų viešojo administravimo subjekto atlyginimo priteisimo klausimą, teismas turi įvertinti šių kriterijų visumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-401-916/2016, 45 punktas; 2023 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-167-684/2023, 36 punktas).
56. Trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, kasaciniame skunde argumentuoja, kad nepagrįstai apeliacinės instancijos teisme atsakovei buvo priteistos teisinės pagalbos išlaidos, kurias ji patyrė dėl civiliniame procese jai atstovaujančios advokatų profesinės bendrijos. Nurodoma, kad atsakovė nepaaiškino, kodėl nagrinėjamoje byloje jai buvo būtina pasitelkti advokato pagalbą, kai atsakovė turi įsidarbinusi profesionalius teisininkus ir turi teisės departamentą, kuris jai atstovavo pirmosios instancijos teisme. Be to, byloje iškelti teisiniai klausimai nebuvo sudėtingi, taikytinos normos yra aiškios, teismų praktika dėl sutarčių vykdymo ir nutraukimo yra nuosekli ir gausi, todėl advokato pagalba atsakovei nebuvo būtina nagrinėjamoje byloje.
57. Atsakovė atsiliepime į kasacinį skundą nurodė, kad nagrinėjama civilinė byla yra sudėtinga, didelės apimties bei kompleksinė, nesusijusi su Paveldo komisijos kasdiene veikla. Be to, Paveldo komisija savo administracinėje struktūroje neturi teisės departamento, yra įsteigta tik vyriausiojo patarėjo pareigybė, kuriai priskirta analizuoti ir rengti teisės aktus, susijusius su paveldosauga. Tačiau šias pareigas einantis asmuo neturi teismo atstovavimo byloje patirties, todėl, pirmosios instancijos teisme Paveldo komisijai neturint profesionalaus atstovo, bylos nagrinėjimas buvo itin sudėtingas.
58. Nagrinėjamoje byloje atsakovė yra Lietuvos Respublikos valstybės kultūros paveldo komisija, kurios pagrindiniai uždaviniai yra dalyvauti rengiant kultūros paveldo apsaugos politiką ir strategiją reglamentuojančių teisės aktų projektus ir stebėti, kaip jie įgyvendinami; teikti išvadas valstybės institucijoms dėl kultūros paveldo apsaugos ir būklės; aktualizuoti kultūros paveldą visuomenėje; vertinti UNESCO Pasaulio paveldo komitetui teikiamas periodines pasaulio paveldo objektų Lietuvoje būklės ataskaitas; bendradarbiauti su Lietuvos ir tarptautinėmis institucijomis sprendžiant aktualias kultūros paveldo problemas (Valstybinės kultūros paveldo komisijos nuostatų 8 punktas). Atsižvelgiant į jos vykdomą veiklą ir specifiką, ji gali turėti teisinį išsilavinimą turinčių darbuotojų, kurie teisme atstovauja pagal pavedimą šiam juridiniam asmeniui (CPK 56 straipsnio 2 dalies 2 punktas), taip pat atlieka kitus vidinius poreikius atitinkančius darbus. Tačiau atsakovės darbuotojai (teisininkai) gali neturėti tokių kompleksinių ar specifinių žinių, reikalingų teisme atstovauti atsakovei sutarčių (ne)vykdymo, jų nutraukimo pagrįstumo ir pan. klausimais, todėl juridiniam asmeniui teisme gali atstovauti ir advokatas ar jo padėjėjas (CPK 56 straipsnio 2 dalies 1 punktas). Nesutiktina su kasacinio skundo argumentais, kad vien tai, jog Kultūros paveldo komisija turi teisinį išsilavinimą turinčių asmenų, savaime lemia jai pareigą naudotis tik šiais vidiniais profesiniais pajėgumais. Teisėjų kolegija vertina, kad šioje byloje viešojo administravimo subjekto patirtos išlaidos advokato pagalbai apmokėti, atsižvelgiant į nutarties 54-55 punktuose pateiktus išaiškinimus, laikytinos realiomis, būtinomis ir pagrįstomis, todėl daro išvadą, jog apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

Dėl kitų kasacinio skundo argumentų ir bylos procesinės baigties

59. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad terminologės A. R.-G. užmokestis buvo įtrauktas į pirmosios instancijos teismo trečiajam asmeniui, pareiškiančiam savarankiškus reikalavimus, priteistą 3100 Eur sumą (sumokėjo už kūrybinę veiklą, kurią sudaro žodyno rengimas, teksto rašymas ir redagavimas dirbant drauge su terminologu ir kalbos redaktoriumi). Dėl to nurodoma, kad teismas nepagrįstai pasisakė dėl į bylą neįtraukto asmens teisių ir pareigų.
60. Teisėjų kolegija pažymi, kad apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, jog trečiasis asmuo, pareiškiantis savarankiškus reikalavimus, kaip

žodyno rengėjas turėjo užtikrinti atsakovei galimybę susipažinti su rengiamo žodyno projektu, tačiau to nepagrįstai nepadarė, netinkamai vykdė bendradarbiavimo ir kooperavimosi pareigą, todėl neturi teisės reikalauti sumokėti už ketvirčio darbus, netyrė ir nevertino pirmosios instancijos teismo priteistos sumos pagrįstumo. Teisėjų kolegijai pritarant apeliacinės instancijos teismo pateiktam ginčo šalių sutartinių santykių vertinimui, taip pat neaktualus yra trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, prašytos priteisti skolos dydžio klausimas.

61. Dėl kitų kasaciniame skunde nurodytų argumentų kaip neturinčių teisinės reikšmės vienodam teisės aiškinimui ir taikymui bei teismų praktikos formavimui, taip pat įtakos nagrinėjamos bylos baigčiai teisėjų kolegija nepasisako.
62. Apibendrinama šioje nutartyje išdėstyti motyvus, teisėjų kolegija nusprendžia, kad kasaciniu skundu nepagrindžiama, jog bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas pažeidė materialiosios ar proceso teisės normas, todėl naikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį remiantis kasacinio skundo argumentais nėra teisinio pagrindo (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

63. Šaliai, kurios naudai priimtas teismo sprendimas, jos turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteisiamas iš kitos šalies (CPK 93 straipsnio 1 dalis). Netenkinant trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, kasacinio skundo, jo patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas nepriteistinas. Tačiau, netenkinus trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, kasacinio skundo, teisę į kasaciniame procese patirtų išlaidų atlyginimą įgijo atsakovė.
64. Atsakovė pateikė įrodymus, pagrindžiančius kasaciniame teisme patirtas 5023,92 Eur bylinėjimosi išlaidas (už atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą). Šios išlaidos viršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“ nustatytą maksimalią sumą, t. y. 3230,51 Eur, todėl, atsižvelgiant į Rekomendacijų 1, 2, 7, 8.14 punktus, taip pat įvertinant bylos apimtį, bylos sudėtingumą, ankstesnį advokatės dalyvavimą šioje byloje, ginčo sumos dydį, atsakovės atstovų darbo ir laiko sąnaudas, atsakovei iš trečiojo asmens, pareiškiančio savarankiškus reikalavimus, priteistinas 1500 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. gruodžio 19 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš J. M. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) atsakovei Lietuvos Respublikos valstybinei kultūros paveldo komisijai (j. a. k. 288700520) 1500 Eur (vieną tūkstantį penkis šimtus) bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Andžej Maciejevski

Antanas Simniškis

Dalia Vasarienė